

Dobrih 500 strani za to, da bi nacionalno in mednarodno politiko spremenili trajnostno in v pozitivnem smislu. Foto: MFH

sko-jadranski prebivalci ukvarjati z "nevarnimi spomini", s soodgovornostjo naših narodov za prvo svetovno vojno, za nacionalsocializem in šoo, za komunizem in stalinizem in za dolgo ignoriranje izkoriščanja kolonialno podjarmljenih regij, ki so bile po sili involvirane v svetovne vojne. Sledi točka Civilizacija in barbarstvo Evrope, ki zajema nacionalizem, zapiranje in nasilje po koncu vojne, ki ne izginejo. Danes se nadaljujejo kot politika strahu pred drugačnim in kot iskanje grešnih kozlov.

"Temu moramo ugovarjati z bogatimi izkušnjami upora proti totalitarizmu in nasilju ter z mirovno idejo Združene Evrope." V tretji točki zapišejo: "Globalizacija zahteva svetovljansko mišljenje in ravnanje; sledi Alpe-Jadran kot utelešenje hrepenenja po drugačni politiki; uresničevanje mirovne regije z majhnimi koraki, kot so ve-

čjezičnost, multikulturalnost, skupno obravnavanje perečih točk skupne zgodovine, integriran regionalni razvoj, trajnostno gorsko kmetijstvo, skupen razvoj turizma, regionalno specifična okoljska politika, izkoristiti priložnost migracije, razoroževanje idr. Zadnja točka manifesta je po Robertu Musilu povzeta sintagma "čut za mogoče", ki je tudi v pozivu Johna Lennona: "War is over ... if you want it".

V petih poglavjih, ki sledijo manifestu, so komentarji uglednih literatov, politikov, humanistov - od Claudia Magrisa, Draga Jančarja, Heinza Fischerja, Wolfganga Mullerja Funka, Wilfrieda Graf, Martina Diendorferja, Bettine Parker do Francesca Pistolata in Jutte Steininger. Perspektive k manifestu ponujajo filozofi, zgodovinarji, ekologi, lingvisti - Giorgio Cavallo, Dean Komel, Anna Baar, Helwig Valentin, Anna Di Gianantonio idr. Politične naloge za regijo Alp in Jadrana so izpostavili politiki, mirovniki, Sandro Cargnelutti, Alessandro Capuzzo, Giorgio Zanin idr. Za novo politiko spominjanja je poglavje, v katerega so svoje prispevke objavili med slovenskimi avtorji tudi Igrancija Fridl Jarc, Mira Miladinović Zalaznik in Darka Zvonar Predan, slednja je predstavila stoletje skozi osebne zgodbe. V zadnjem poglavju Za kulturo inkluzije in miru beremo o prihodnjih predlogih za regijo Christine Beretta, Klaus Schoenbergerja, Josefina Scherling, Christina Benussi, ki predstavlja drugačno etiko, pa Giustina Selveli ter Heinz Spindler, Thomas Samhaber in Harald Winkler.

Vredno se je poglobiti v mnogoplastno materijo, ki se zavzema predvsem za solidarno sodelovanje v regiji Alpe-Jadran "od spodaj", za solidarnost na regionalni in globalni ravni, kar je denimo ključno za azilno politiko. Nacionalno in mednarodno politiko spremeniti trajnostno in v pozitivnem smislu je eden od pomembnih ciljev Manifesta Alpe-Jadran.

Na nekdanjo železno zaveso, ki je še huje delila Evropo do leta 1989, nas spomni fotograf **Mario Lang**. Deset tisoč kilometrov po nekdanji evropski ločnici od Barentsovega do Črnega morja, ki je po njegovem potekala po vzhodnih mejah nekdanje Jugoslavije, je premagal z zložljivim kolesom. Sledi še en prispevek fotoreporterja, tokrat **Clementa Martza**. Tudi on govori o mejah, vendar o mejah za begunce, in to ne le v Evropi.

O muzigrah, torej glasbenih migrantih, piše vodja glasbene šole v Gradcu **Michael C. Pettenhofer**. O dveh bregovih Štajerske oziroma o prevajanju Štajermark (sic!) se razpiše novinar **Thomas Wolking**. Še en novinar, namreč **Norbert Mappes-Niedek**, razmišlja o drugorazredni Evropi 30 let po padcu zidu.

700

izvodov revije oziroma zbornika VII

Besede tja in nazaj

Več prispevkov se ukvarja z zgodovino. Denimo, pravnik **Dušan Ščap** iz Zgodovinskega društva Gornja Radgona predstavi statistiko Apaškega polja iz leta 1882. Slavist **Arno Wonsich** pa je poiskal slovanske oziroma

slovenske elemente v štajersko-nemški jezikovni rabi: od geografskih in ledinskih imen do priimkov in občnoimenskih izposojenk. Ste vedeli, da so v avstrijsko standardno različico nemškega jezika sprejete besede Kren iz slovenskega hrena pa jause iz slovenske južine? Še nekaj teh štajerskih nemških besed, prevzetih iz slovenščine, tukaj le za pokušino: Pogatschen in Potitzen, Schliwowitz pa Keusche (ki pride nazaj v slovenščino kot kajža) in Klapotetz ter Wabn, za babo, kajpada.

Tatjana Vučajnk in **Emmerich Kelih** predstavita Slovensko-nemški tematski slovar, ki je izšel pri celovški Mohorjevi založbi.

O evropski Amazonki

Heinz Janisch se spomni pete obletnice otvoritve Mosta prijateljstva med slovensko in avstrijsko Radgono. O "evropski Amazonki", kar je seveda naravovarstveni vzdevek v Sloveniji še zmeraj dokaj prvinke reke Mure, pišejo **Magdalena Wagner**, **Margareth Kortschak-Huber**, **Aleksander Koren**, **Reinhard Padinger** in **Boris Bezjak**.

Vseh prispevkov ne moremo omeniti, so pa vsi dosledno dvojezični, v slovenščini in nemščini, za kar so zaslužni prevajalci: **Karin Almasy**, **Kasilda Bedenk**, **Jernej Lorber**, **Ana Jasmina Oseban** in **Blažka Vršič**.

Revijo, izdano v nakladi 700 izvodov, je letos mogoče prvič naročiti na spletni strani www.pavelhaus.at, cena je 15 evrov.

Mrtvi kot

Nadarjeni za izsiljena dokazila

Umetniško nadarjeni Zoisovi študenti potrebujejo prave knjige, razstave, predstave in v pravih medijih objavljene strokovne kritike artefaktov. Dijaki, šole, kulturne ustanove, stroka in mediji tako pristajamo na izsiljevanje, ki ga generira študentor

Petra Vidali

Bolj ali manj običajnim prošnjam, ki prihajajo na naslov kulturne redakcije, se je to poletje pridružil nov tip: prošnje kandidatov za Zoisove štipendije, se pravi štipendije, "namenjene kot spodbuda za doseganje izjemnih dosežkov in s tem ustvarjanje dodane vrednosti na področju znanja, raziskovanja, razvojne dejavnosti in umetnosti". Štipendije za nadarjene skratka. Na nas se kajpak obračajo tisti mladi ljudje, ki naj bi izjemne dosežke dosegli (besedna zveza doseči dosežek ni poseben dosežek, upam) na področju umetnosti. Kako lahko mladi dokažejo, da bodo dosegali te dosežke? Že doseženimi dosežki seveda. Ampak ne kar enimi. Za dijaka, ki se ukvarja z literaturo na primer, ne zadošča objava pesmi v šolskem glasilu. Niti ne v kakšni splošni literarni reviji. Moral bi biti presneto dober pesnik, da bi se vanjo prebil, a tudi če bi se, mu to ne bi pomagalo. Ne, dijak potrebuje svojo pesniško zbirko.

A tudi če mladi pesnik dobi pesniško zbirko, še ne dobi nujno štipe-

ndije. Za to, da bi jo morda dobil, potrebuje, citiram eno od pisem, "dve pozitivni kritiki na knjigo, objavljeni najmanj en dan pred začetkom študijskega leta". Enako je z mladim likovnim ustvarjalcem na primer, potrebujejo razstavo v razstavišču, ki ni šolsko, in dve kritiki razstave.

A je prav, da sodelujemo v tem dobronamernem potvarjanju?

Ne vem, ali je to jasno: po naravni poti do tega ni mogoče priti. Res nekatere srednje šole že dolgo in dobro gojijo tradicijo izdajanja zbirke zato, da bi spodbujale pesniške upe. Druge pa so se začele pečati z založništvom točno zato, da bi njihovi dijaki dobili štipendije. In ker študentor, Javni študentski, razvojni, invalidski in preživninski sklad,

PREMIERA V CANKARJEVEM DOMU

Opera Onkraj vrta

V petek krstna izvedba komorne opere sodobnega britanskega skladatelja Stephena McNeffa, solistki bosta Susan Bickley in Katja Konvalinka

Jutri, 4. septembra, bo v Štihuvi dvorani premiera komorne opere Onkraj vrta (Beyond the Garden) priznanega britanskega skladatelja Stephena McNeffa na libreto Aoife Mannix. Predstava je nastala v koprodukciji Slovenskega komornega glasbenega gledališča, Opere Povera (Češka) in Cankarjevega doma Ljubljana. V Sloveniji bo doživela krstno izvedbo in nato gostovala na Češkem.

Zgodbo libreto navdihuje odnos med Almo Mahler in njeno hčerko Manon Gropius, ki je umrla pri osemnajstih letih. Razmerje med likoma je zapleteno, sega od toplo intimnega do hladno formalnega.

Starejša ženska ostaja nespremenjena, imigrantka, zaprta v svoje stanovanje sredi šestdesetih let 20. stoletja v New Yorku, medtem ko se zdi, da druga ženska postaja vse mlajša. Zgodba se vrača do velike noči 1934 in se skorajda razblini v spomin. Si je starejša ženska navzočnost mlajše ves čas le domišljala ...? Opera obravnava odnose med starejšimi in mlajšimi, starši in otroki, materami in hčerami, obenem pa tudi temo, kako se spopadati z veliko izgubo. Ob poglobljeni naravi dela operna pripoved spreminja tempo med sedmimi prizori in ponuja priložnosti za različne pevske sloge, od solistične intro-

Foto: Reuters

ve, da pogoj, ki ga je sam postavil, ni nujno verodostojen, ga je nadgradil z drugimi neverodostojnimi pogoji. Ne samo, da mora dijak na tak način priti do umetniškega izdelka, enako izsiljeno mora priti tudi do kritike in do objave te kritike. Z umetniško ustvarjalnostjo mladih se strokovno ukvarjajo specializirane ustanove, festivali, revije (recimo revija Mentor), ampak to ni dovolj. Zato si mora mladi študent izprositi še eno kritiko, od nekoga, ki se sicer ne ukvarja s svetovanjem začetnikom, in potem mora ta strokovnjak ali kar dijak sam doseči še, da bo ta kritika objavljena v mediju, ki sicer ne objavlja zapisov o neprofesionalni umetniški produkciji.

Saj je menda jasno: mladi so zakon, vsi navijamo za njih. Super je, če so tako dobri, da bi jim radi izdali knjigo, postavili razstavo, dali oder za predstavo ... In res ni težko napisati par besed, če veš, da boš z njimi nekomu pomagal, ga spodbudil ali mu celo pridelal preživetje oziroma preživetveni delež. Tudi v časopisu se že najde prostor za objavo. (No, v bistvu ni tako lahko, kritika mora biti objavljena tako, da se je bodo usmilili klasifikatorji za vzajemno bibliografsko-kataložno bazo podatkov Cobiss, brez vpisa se lahko mladi umetnik, četudi je preskočil vse prejšnje ovire, obriše pod nosom za študentijo.)

Ampak. Saj veste, kaj bom napisala. A je prav, da sodelujemo v tem dobronamernem potvarjanju? A je prav, da se morajo mladi učiti izprositi promocijo? Iz pisem vidim, da je nekaterim ob tem res nelagodno, drugim pa sploh ne. Na koncu bodo dobili študentijo tisti, ki so bili bolj neizprosni.

Opera Onkraj vrta s solistkama Susan Bickley in Katjo Konvalinka Foto: CD

spektive do precej ekstrovertiranih scen.

Pevski solistki sta Susan Bickley in Katja Konvalinka, glasbeno vodstvo Simon Dvoršak, režija in scenografija Rocc, kostumografija Belinda Radulović, glasbeniki: Nejc Avbelj, violina; Miha Firšt, kontrabas; Urška Rihtaršič, harfa; Andrej Zupan, klarinet; Petra Vidmar, tolkala.

Ponovitvi opere bosta v soboto in nedeljo. (mh)